

Rapport van Piek van Walbeek
tijdens de Rosterweek op Kijfhoek 1990
5 juni 1990

Over de beslissing, die valt in paragraaf 1 van de Kirchliche Dogmatik van Karl Barth.

'Wissenschaftlich ist die Dogmatik nicht als Darbietung von obwohl sie das auch sein musz, . allerlei Stoff, sondern als Bewegung dieses Stoffes oder als dieser bewegter Stoff. Solange und sofern diese Bewegung und diese Bewegtheit nicht eingesetzt hat, hat die dogmatische Arbeit noch nicht angefangen.'

K.D. 1,1, blz. 299

Inleiding

Om de beslissing, die in de eerste paragraaf van de K.D. valt goed te verstaan, is het zeer verhelderend om na te gaan hoe Barth de vorige stadia van zijn dogmatiek opent. te
Hierbij zien we dat 't in 1924 Barth in zijn dogmatiek ('Unterricht in der christlichen Religion' - Gesamtausgabe deel 17) te doen is om 'das Wort Gottes als die Predigt' (Einleitung - par 1 en 2). *
Elk Kapitel begint zo ook met een paragraaf, waarvan de Leitsatz opent met de zin: 'Der christliche Prediger wagt es van Gott zu reden' (blz. 53, 245, 321). Zo zien we hier in 1924 Barth voor ons als 'Pfarrer', die in tegenstelling tot Schleiermacher van 'das Wort Gottes' wil uitgaan. **

** Zie blz. 371 'im Gegensatz zu Schleiermacher'. Zie echter vooral de uitgave in de Gesamtausgabe - deel 11: Die Theologie Schleiermachers - college's 1923/1924. Hierin heeft Kap 1 als titel: Die Predigt. Zie blz. 10-12 van de Vorrede: Schleiermacher ist 1. Pfarrer gewesen.....also 1. Was predigt er? In drie zeker niet willekeurig gekozen delen beantwoordt Barth in Kap. 1 'Die Predigt' deze vraag: 1. Der Sonntagspredigten der letzten Jahre; 2. Die christologische Festpredigt; 3. Die Hausstandspredigten von 1818.

..

* Paragraaf 1 'Das Wort Gottes als Problem der Dogmatik' spitst zich toe op de 'Prolegomena' (Par 1.4), waarin weer uitgegaan wordt van 'Das Problem der Dogmatik'. Deze cirkelbeweging wordt weer herhaald in paragraaf 2: Die Predigt als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik'.

De beweging, die Barth in deze dogmatiek van 1924 volgt cirkelt zo rond dit éne punt: (das Wort Gottes als) die Predigt als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik. De 'Gabe und Aufgabe' zijn in dit éne punt gegeven (blz. 23, boven). Door deze cirkel rond dit éne punt krijgt de dogmatiek van 1924 ook een gesloten structuur.

Heel anders is 't in de dogmatiek-versie van 1927: 'Christliche Dogmatik im Entwurf'. Zoals Barth in 1924 als 'Pfarrer' dogmatiek beoefent, zo doet hij dat in 1927 als 'Wissenschaftler', ook hier weer in tegenstelling tot Schleiermacher.*

De beweging, die Barth nu als 'Wissenschaftler' volgt, cirkelt niet rond één punt, maar ontvouwt zich vanuit 'die Aufgabe der Dogmatik' (titel van par. 1), die nu als menselijke opdracht in 't vizier komt, zoals elke wetenschapper rond een bepaald werkelijkheidsgebied vragen stelt (zie par. 1,2 Dogmatik als Forschung).

Nadat zo in par. 1 'Die Aufgabe der Dogmatik' als menselijke opgave aan de orde is geweest, komt in par. 2 de vraag aan de orde in hoeverre deze menselijke opdracht zinvol is ('Sinn und Möglichkeit der dogmatischen Aufgabe' - Leitsatz par. 2). Na een historische inleiding naar dit probleem (par. 2,1), waarbij Barth stuit op het probleem van de Prolegomena, komt in par. 2,2 de vraag naar voren wat het 'kritische Prinzip' bij deze Prolegomena moet zijn.

In tegenstelling tot Schleiermacher, die in zijn Prolegomena zich bedient van 'Lehrsätze' uit de 'Ethik, Religionsphilosophie, Apologetik', wil Barth nu in de Prolegomena 'das Ganze .. sozusagen im Spiegelbild' van de dogmatiek zelf zichtbaar laten worden (blz. 31, Gesamtausgabe, deel 14). Zo is de 'Einleitung Dogmatik selber' (titel van par. 2). En daarom heeft par. 2 die merkwaardige titel: 'Prolegomena zur Dogmatik' - met aanhalingstekens, alsof Barth 't over iets heeft, waarover hij eigenlijk niet spreken mag.

Zo wordt het thema 'Prolegomena', wat in 1924 par. 1 beslaat, in 1927 verschoven naar par. 2. Het thema van par. 2 uit 1924 (Die Predigt als Ausgangspunkt und Ziel...) wordt verschoven naar Kap 1, waar het in een ander licht komt te staan (Die Wirklichkeit des Wortes Gottes), en waardoor par. 3 nu als titel krijgt: Die kirchliche Verkündigung als Ausgangspunkt und Ziel...

Par. 1,1 is zo in 1927 een nieuw begin.

Over de gehele linie krijgt de dogmatiek van 1927 zo een open

*Zie blz. 421: 'in bewussten Gegensatz zu Schleiermacher. Maar zie vooral weer 'Die Theologie Schleiermachers (Gesamtausgabe - deel 11), waarin Kap 11 als titel heeft: Die Wissenschaft. En zie ook blz. 10-12 van de Vorrede: Schleiermacher ist... 2. Theologieprofessor, 3. Philosoph gewesen.... also ... 2. Wie sieht das wissenschaftliche Ganze dieses Predigtinhaltes aus? 3. Woher und wohin die Predigt und die Predigtinhalt? Zo geeft Barth zelf de vraag al aan, die hij in 1932 expliciet zal stellen (zie K.D. 1,1 blz. 128-136): gaat 't in de dogmatiek versie van 1927 over een filosofisch of over een theologisch thema?

tweevoudige structuur. De 'Aufgabe' und 'Gabe', die in 1924 nog in 'die Predigt' een éénheid vormen, worden nu vanwege de 'wissenschaftliche' invalshoek tot twee thema's: par. 1 'Aufgabe' en par. 2 'Gabe'.

Vergelijken we dan tenslotte het voorgaande met de Einleitung van de Kirchliche Dogmatik van 1932, dan zien we opnieuw allerlei verschuivingen optreden, waarbij de éénvoud van de dogmatiek van 1924 hersteld wordt en tegelijk de openheid van de dogmatiek van 1927 bewaard blijft. De beslissing hierbij valt in par. 1, waarin Barth niet als 'Pfarrer', niet als 'Wissenschaftler', maar als vertegenwoordiger van de 'Kirche' spreekt. De 'Kirche' spreekt in de 'Kirchliche Dogmatik' en onder 'das Sein der Kirche' verstaat Barth Jesus Christus in zijn 'Zuwendung' (beweging!!!), zoals dat op blz. 2 en 3, op blz. 10 onder en op blz. 16 onder omschreven is. Het is dus niet een algemeen menselijke opdracht, die in de 'Aufgabe der Dogmatik' gesteld wordt, zoals elk wetenschapsgebied zijn werkelijkheid kent, waarin de opdracht ontstaat. Het is nu de opdracht van Jesus Christus (Mattheus 28: 16-20), die nu in par. 1 aan de orde is. De algemeen menselijke opdracht heeft Barth verschoven naar par. 2, die nu als titel draagt: Die Aufgabe der Prolegomena zur Dogmatik. Bij deze Aufgabe gaat 't om de 'Verständigung über ihren (nl. van de dogmatiek) besonderen Erkenntnisweg' (Leitsatz par. 2 - het gaat dus om 'Wissenschaft'). In tegenstelling tot 1927 wil Barth nu in par. 2 vanuit de 'in der Kirche geglaubte Offenbarung' deze 'Verständigung über ihren besonderen Erkenntnisweg' aangeven. Zo ontstaat tegelijk de strijd van de 'Glaube' met de 'Aberglaube', waarbij Barth twee grondvormen van haeresie aanwijst: het r.k. 'kirchliches Nachher' en het protestantse 'anthropologisches Vorher'. Tenslotte is het thema 'Das Wort Gottes als die Predigt' nu ook als 'Aufgabe' (!!!) verschoven naar Kap. 4: Die Verkündigung der Kirche - par. 22; der Auftrag der Kirche. Op blz. 831 van K.D. 1,2 horen we: An der Problematik dieser Frage (hoe is de verhouding tussen de Verkündigung der Kirche en das Wort Gottes?) entsteht die Aufgabe der Theologie und insbesondere der Dogmatik. En zoals in 1924 par. 2 als titel droeg: Die Predigt als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik, en par. 3 in 1927: Die kirchliche Verkündigung als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik (1932: Die kirchliche Verkündigung als Stoff der Dogmatik!), zo luidt de eerste zin van Kap. 4 (blz. 831): Wir stehen vor dem letzten und eigentlich kritischen Punkt der Lehre vom Worte Gottes, vor ihren Ausgangspunkt, der auch ihren Endpunkt sein muss: Das Wort Gottes als Verkündigung der Kirche. De beweging van een cirkelstructuur (Aangangspunkt und Ziel/Endpunkt) kunnen we zo in de K.D. pas vanaf Kap. 4 waarnemen.

Samenvattend zien we zo dat Barth in 1924 in de 'Einleitung' (par. 1 en 2) uitgaat van de éénvoud van 'Das Wort Gottes als die Predigt' (eenvoud in een cirkelbeweging!). In 1927 laat Barth dan de menselijke (wissenschaftliche!) 'Aufgabe' daaraan voorafgaan, hetgeen nu de Einleitung van par. 1 en 2 beslaat als twee momenten (open structuur!), terwijl het thema van de Einleitung van 1924 verschoven wordt naar Kap. 1. En tenslotte laat Barth dan in 1932 in de K.D. daaraan 'Das Sein der Kirche', d.h. Jesus Christus in seiner Zuwendung (beweging!) in par. 1 voorafgaan, terwijl de menselijke (wissenschaftliche!) Aufgabe verschoven wordt naar par. 2

(Die Verständigung über ihren besonderen Erkenntnisweg - der in der Kirche geglaubte Offenbarung) en 'Das Wort Gottes als die Predigt' verschoven wordt naar Kap. 4 'Die Verkündigung der Kirche'.

Doordat tot tweemaal toe de toegang tot de dogmatiek begrensd wordt (eerst vanuit de menselijke 'Aufgabe', daarna vanuit de 'Aufgabe' vanuit de Naam Jesus Christus) wordt zo als het ware steeds een niveau aan het dogmatisch betoog toegevoegd, wa arbij het oorspronkelijke niveau in het nieuwe ontwerp bewaard blijft. Vanuit het ontwerp van de dogmatiek van 1924 blijft zo ook steeds bewaard dat het Barth te doen is om de beweging, die van God uitgaat. Zo is de christologische concentratie, die in de K.D. ontstaat de christologische concentratie van het 'vere Deus'. Wanneer wij ons afvragen waar de christologische concentratie van het 'vere homo' in het werk van Barth gevonden kan worden, dan moeten wij wijzen op de 'Einführung in die evangelische Theologie' - het prachtige rijpe werk van Barth, dat hij als zijn eigen opvolger in 1962 vanuit college's (net zoals de K.D. vanuit college's ontstond) publiceerde. Bij de toespitsing op de christologische concentratie van het 'vere homo' treffen we in dit werk de volgende niveau's aan:

1. Erläuterung - vanhieruit gaat 't om de 'Theologie' - om 'Gott wahrzunehmen, zu verstehen, zur Sprache zu bringen' (blz. 9).
2. Das Ort der Theologie - hetgeen vanuit 'das Wort, die Zeugen, die Gemeinde' uitloopt op 'der Geist, vanwaaruit ook het boek gelezen kan worden.
3. - Die theologische Existenz
- Die Gefährdung der Theologie
- Die theologische Arbeit

in deze hoofdstukken staat de Naam Jezus Christus centraal, waarnaar het hele boek verwijst.

Zo zijn als drie niveau's aan te wijzen: God - Geest - Jezus Christus. Deze trinitarische ontvouwing van het 'vere homo' treffen we nu in omgekeerde volgorde in de K.D. aan. Daar gaat bij de trinitarische ontvouwing van het 'vere Deus' de Naam Jezus Christus voorop en kunnen wij de 'Verständigung über ihren besonderen Erkenntnisweg' (die in der Kirche gegebene Offenbarung) als het werk van de Heilige Geest aanduiden en kunnen wij tenslotte in 'Das Wort Gottes als Verkündigung der Kirche' die Aufgabe der Theologie (K.D. 1,2, blz 831) aangeven. Ja, deze God, de God van Israël, de Vader van Jezus Christus wil niet anders God zijn dan geprezen, aanbeden, bezongen en verkondigd door zijn 'Gemeinde'. Zo valt in de K.D. de trinitarische ontvouwing van het 'vere Deus' aan te geven in: Jezus Christus (vanuit par. 1) Heilige Geest (vanuit par. 2) en God (vanuit Kap. 4). Willen wij de beslissing, die in de K.D. valt zo ten volle verstaan*, dan dienen wij als eerste te onderzoeken hoe par. 1 ontstaan is uit de Einleitung van par. 1 en 2 aan de dogmatiek van 1924 en 1927. Vervolgens dienen we na te gaan hoe deze beslissing vanuit par. 1 effect heeft in de gehele K.D. En tenslotte dienen wij de drie delen van par. 1

* Dat is een beslissing, waarbij voor 't eerst in de historie van de kerk de heilige leer trinitarisch ontvouwd wordt. Bij Origenes, Augustinus, Johannes Scotus Eriugena, Anselmus van Canterbury, Thomas van Aquino, Calvijn, Schleiermacher treffen wij een dergelijke trinitarische structuur niet aan!

in omgekeerde volgorde te plaatsen naast de hoofdstukken II, III, IV, van 'Die Einführung in die evangelische Theologie': Die theologische Existenz, Die Gefährdung der Theologie, Die theologische Arbeit.

Vergelijking van de Einleitung van de dogmatiek van 1924 en 1927

Voordat we ons wenden tot par. 1 van de K.D. zullen we eerst de Einleitung van de dogmatiek van 1924 en 1927 vergelijken om vanuit die vergelijking licht te laten schijnen op de beslissing, die in de K.D. valt. De twee paragrafen van de Einleitung van de dogmatiek van 1924 zijn elk onderverdeeld in vier delen. Om de inhoud van deze vier delen weer te kunnen geven zullen we de titel van de paragraaf in omgekeerde volgorde blijken te kunnen gebruiken. Als we dan de verschuivingen nagaan*, zoals die ten opzichte van de dogmatiek van 1927 plaatsvinden, dan moeten naast par. 1 en 2 ook Kap. 1 van 1927 erbij betrekken.

Zo ontstaat het volgende overzicht:

*Bij de vergelijking van de tekst van de dogmatiek van 1924 en 1927 blijkt Barth grote delen van de tekst bijna woordelijk te hebben overgenomen. De sporen zijn dus zo gemakkelijk te volgen. Moeilijker is het bij de vergelijking van de tekst van 1927 en 1932, waarbij vaak nog wel thema's en zinswendingen te herkennen zijn bij de vergelijking, maar het woordelijk herhalen van grote delen van de tekst niet meer voorkomt.

1924

Einleitung

Par. 1 Das Wort Gottes als Problem der Dogmatik

Par. 1,1 Das Problem

Par. 1,2 der Dogmatik

Par. 1,3 als

Par. 1,4 das Wort Gottes

Par. 2 Die Predigt als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik

Par.2.1 Das Ausgangspunkt und Ziel

Par.2.2 der Dogmatik

Par.2.3 als Dogma

Par.2.4 die Predigt

Kap.1 Das Wort Gottes als Offenbarung

Par. 3 Deus dixit

Par. 4 Der Mensch und seiner Frage

1927

Einleitung

Par. 1 Die Aufgabe der Dogmatik

Par.1,1 Dogmatik und christliche Rede

Par.1,2 Dogmatik als Forschung

Par.1,3 Dogmatik als Bemühung

Par.2 'Prolegomena zur Dogmatik

Par. 2,1 Fragwürdigkeit und Notwendigkeit einer Einleitung zur Dogmatik

Par. 2,2 Einleitung ist selber Dogmatik

Die Lehre vom Worte Gottes

Kap.1 Die Wirklichkeit des Wortes Gottes

Par.3 Die kirchl. Verkündigung als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik

Par.3.1 Die kirchl. Verkündigung als Idee der christl. Rede

Par.3.2 Die kirchl. Verkündigung als Mittel des Wortes Gottes

Par.3.3 Die kirchl. Verkündigung als Stoff und Zweck der Dogmatik

Par.4 Die drei Gestalten des Wortes Gottes

Par.5 Das Wort Gottes und der Mensch als Prediger

Par.6 Das Wort Gottes und der Mensch als Hörer

Par.7 Das Erkenntwerden des Menschen im Worte Gottes

Par.8 Dogmatik als Besinnung auf das Wort Gottes

Zonder nu in details te treden kunnen we uit dit overzicht de volgende bewegingen opmaken:

1. De gesloten cirkelstructuur, waarbij in 1924 'Das Problem der Dogmatik' naar 'Das Wort Gottes' toegaat, om vandaaruit weer tot probleem te worden (daarom Prolegomena!) en waarbij dit in par. 2 toegespitst wordt op 'Die Predigt als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik', wordt opengebroken door alle verschuivingen, die plaatsvinden, waarbij zich vaak een omkering van de volgorde voltrekt.
2. In 1927 is par. 1,1 geheel nieuw: Dogmatik und christliche Rede, Door dit nieuwe begin is het ontwerp van 1927 geheel nieuw, Zo maakt Barth zelf waar, dat dogmatische arbeid betekent: opnieuw beginnen!
3. De eenvoudige cirkelstructuur van 1924 wordt zo in 1927 een open tweevoudige structuur, waarbij de eenvoudige cirkelstructuur bewaard blijft, maar nu in 'Spiegelbild' gaat functioneren. Op blz. 69-70 (editie Gesamtausgabe- editie 1927: blz. 47-48) geeft Barth het karakter van dit 'Spiegelbild' aan: het 'phaenomenologische tegenover het 'existentiële'.
4. De Einleitung van 1924, bestaande uit par. 1 en 2, waarvan we de sporen in 1927 in par. 1 en 2 en Kap 1 terugvinden, wordt zo begrensd tot de Einleitung van 1927, die uit par. 1 en par. 2.4 uit 1924 is opgebouwd.

Om inzicht te krijgen in de opbouw van de dogmatiek van 1924 moeten we belangrijke zinnen uit par. 2 van de Einleitung volledig citeren (blz. 46):

Wo die Schrift die Offenbarung bezeugt und die Offenbarung die Schrift (een cirkelredenering!), da ist christliche Kirche, da ist christliche Predigt, da ist Wort Gottes - ich wiederhole: nicht weniger, nicht geringer, nicht inadaquater als in der Schrift und als in der Offenbarung! Die Dreifaltigkeit des Ewigen, Zeitlichen und Gegenwärtigen im Worte Gottes bedeutet so wenig einen Stufen-, Grad- oder Wertunterschied wie die Dreifaltigkeit des Vaters, des Sohnes und des Geistes in Gott selber.

De gehele spanning van de dogmatiek van 1924 is in deze zinnen gegeven. Zal de 'Dreifaltigkeit des Ewigen, Zeitlichen und Gegenwärtigen' de structuur bepalen, hetgeen toch een begripsmatige dialectische structuur is of de 'Dreifaltigkeit des Vaters, des Sohnes und des Geistes in Gott selber'?

Een overzicht van de dogmatiek van 1924 (althans van de Prolegomena, zoals die nu in de Gesamtausgabe gepubliceerd zijn*) kan een antwoord geven:

* De publicatie van de rest van dit dogmatiek- ontwerp zal deze structuur moeten bevestigen. Nu al kan opgemerkt worden, dat het niet toevallig is, dat het dogmatiek ontwerp van 1924 met zijn eenvoudige cirkelstructuur de enige dogmatiek van Barth is, die volledig is. Van het ontwerp van 1927 beschikken we alleen over de Prolegomena. En ook de K.D. is onvolledig gebleven.

Kap 1 Das Wort Gottes als Offenbarung

Par 3 Deus dixit

Par 4 Der Mensch und seiner Frage

Par 5 Gott Vater, Sohn und Geist

Par 6 Die Menschwerdung Gottes

Par 7 Der Glaube und der Gehorsam

- Offenbarung
- Das Ewige
- Fides

Kap 2 Das Wort Gottes als heilige Schrift

Par 8 Das Schriftprinzip

Par 9 Die Autorität

Par 10 Die Freiheit

- Offenbarungsvermittlung
- Das Zeitliche
- quaerens

Kap 3 Das Wort Gottes als christl. Predigt

Par 11 Die reine Lehre

Par 12 Die dogmatische Norm

Par 13 Das dogmatische Denken

- Offenbarungsmitteilung
- Das Gegenwärtige
- intellectum

Vanuit de 'Offenbarung' van het 'Deus dixit', waarin 'der Mensch und seiner Frage' openbaar wordt als de 'Mensch im Widerspruch', ontvouwt zich zo de dogmatiek van 1924 als een dialectische (Widerspruch geschiedenisfilosofie) (Das Ewige - das Zeitliche - das Gegenwärtige), waarin het 'Deus dixit' en 'der Mensch und seiner Frage' in 'die Predigt' op één noemer gebracht worden. Die éne noemer is 'das Wort Gottes', zoals ook blijkt uit de titels van de 3 Kapitel:

1. Das Wort Gottes als Offenbarung
2. Das Wort Gottes als heilige Schrift
3. Das Wort Gottes als christliche Predigt

Deze éne noemer echter blijft Barth vasthouden in 1927 en in 1932, waarbij het zeer leerzaam is om te zien hoe die éne noemer gaat functioneren.

Om de verandering van de Prolegomena in 1927 goed te verstaan, moeten we de nadruk leggen op twee verschuivingen:

1. Par. 3 Deus dixit en par. 4 Der Mensch und seiner Frage worden verschoven naar Kap. 1 (de oorspronkelijke par. 2). Par. 3 wordt: Das Wort Gottes und der Mensch als Prediger; en par. 4 wordt: Das Wort Gottes und der Mensch als Hörer. In de K.D. 1,1, blz. 128-136 maakt Barth zelf duidelijk dat zo een filosofie over de verhouding God- mens in de dogmatiek dreigt te sluipen.
2. Par. 5, 6 en 7 van Kap 1 in 1924 gaan in 1927 het 1^e, 2^e en 3^e Abschnitt van Kap 2 vormen.

Op blz. 165 (blz. 126 in de editie van 1927) geeft Barth de structuur van zijn ontwerp van 1927 aan:

1. Kap 1 - allgemeine Nachweis der Wirklichkeit des Wortes Gottes
2. Kap 2, 3, 4 - spezielle Analyse unseres Hauptbegriffs (zie ook blz. 531 (blz. 411 in de editie van 1927)).

In Kap 1 gaat de weg 'von unten nach oben' en in Kap 2, 3 en 4 wordt de omgekeerde weg ingeslagen: 'von oben nach unten'.

In een schema krijgen we zo het volgende overzicht:

1924	1927 .
<u>Kap 1</u> Das Wort Gottes als Offenbarung	1 Kap 1 Die Wirklichkeit des Wortes Gottes
Par 3	
Par 4	
Par 5 Gott, Vater, Sohn und Geist	11 Kap 2 1 Abschnitt Die dreieinige Gott
Par 6 Die Menschwerdung Gottes	2 Abschnitt Die Fleischwerdung des Wortes
Par 7 Der Glaube und der Gehorsam	3 Abschnitt Die Ausgiesung des heiligen Geistes
<u>Kap 2</u> Das Wort Gottes als heilige Schrift	Kap 3 Die heilige Schrift
<u>Kap 3</u> Das Wort Gottes als christl. Predigt	Kap 4 Die Verkündigung der Kirche

Terwijl Barth in tweede deel (Kap 2, 3 en 4) van het ontwerp van 1927 ook de structuur van het ontwerp van 1924 mee kan laten spelen, is toch over het geheel genomen een grondige herstructurering ontstaan. Hierbij valt op dat Barth nu alleen in Kap 1 ons 'das Wort Gottes' laat horen: Die Wirklichkeit des Wortes Gottes. En ook in elke titel van de paragrafen van Kap 1 is 'das Wort Gottes' te horen (in par. 3 in de titel van het middelste deel: Die kirchliche Verkündigung als Mittel des Wortes Gottes). De tweevoudige structuur van het ontwerp van 1927 wordt geheel duidelijk als blijkt dat het eerste deel 'von oben' een 'Spiegelbild' is van het tweede deel 'von unten':

von unten	von oben
Par 3 Die kirchliche Verkündigung als Ausgangspunkt und Ziel der Dogmatik	Par 9 Gott in seiner Offenbarung
3.2 <u>Die kirchliche Verkündigung als Mittel des Wortes Gottes</u>	Par 10 Gottes Dreieinigkeit
Par 4 <u>Die drei Gestalten des Wortes Gottes</u>	Par 11 Gott der Vater
Par 5 <u>Das Wort Gottes</u> und der Mensch als Prediger	Par 12 Gott der Sohn
Par 6 <u>Das Wort Gottes</u> und der Mensch als Hörer	Par 13 Gott der heilige Geist
	2 Abschnitt Die Fleischwerdung des Wortes
	3 Abschnitt Die Ausgiesung des heiligen Geistes

von unten

von oben

Par 7 Das Erkanntwerden des Menschen im Worte Gottes

3 Kap Die heilige Schrift

Par 8 Dogmatik als Besinnung auf das Wort Gottes

4 Kap Die Verkündigung der Kirche

Door deze tweevoudige structuur 'von unten - von oben' loopt nog een andere tweevoudige structuur, die Barth op blz. 69-70 (editie 1927: blz. 47) aangeeft: phaenomenologisch - existentieel. (zie *Blad 7, punt 3*).

Zo wordt de gehele structuur van het ontwerp van 1927:

Kap 1				
Par 3-4	phaenomenologisch		von unten	Intellectus (quaerens)
Par 5-8	existentieel			
Kap 2				
1 Abschnitt			von oben	fidem
Par 9-10	phaenomenologisch			
Par 11-13	existentieel			
2 Abschnitt	phaenomenologisch			
3 Abschnitt	existentieel		von oben	fidem
3 Kap	phaenomenologisch			
4 Kap	existentieel			

Ook hierbij heeft bestudering ons laten zien, dat het phaenomenologische steeds een 'Spiegelbild' vormt van het existentieel. Zo zien we dat zoals (onbedoeld!) in het ontwerp van 1924 een geschiedenisfilosofie de structuur mede bepaalt, in 1927 de structuur mede bepaald wordt door een existentiefilosofie over de verhouding God - mens, die op twee manieren door de dogmatiek heenspeelt: von oben - von unten en phaenomenologisch - existentieel.

En zoals Barth in het ontwerp van 1924 als 'Pfarrer' spreekt (fides quaerens intellectum!), zo spreekt hij in het ontwerp van 1927 als 'Wissenschaftler' (intellectus quaerens fidem!)

Beide filosofieën brengen met zich mee, dat zowel in het ontwerp van 1924 als in het ontwerp van 1927 er eigenlijk geen beweging in de dogmatiek plaatsvindt.

Het beslissende in de K.D. is nu dat vanuit 'die Kirche' (Kirchliche Dogmatik), d.h. Jesus Christus in seiner Zuwendung (beweging!) over de gehele linie de dogmatische stof in beweging komt. Das Wort Gottes niet meer als Offenbarung, heilige Schrift, christliche Predigt, hetgeen tot een geschiedenisfilosofie leidt, das Wort Gottes niet meer als die Wirklichkeit, hetgeen tot een existentiefilosofie (Wirklichkeit!) leidt over de verhouding God-mens, maar 'das Wort Gottes als Kriterium der Dogmatik' (Kap 1). Dogmatiek als menselijke arbeid begint niet

bij een gedachte over 'das Wort Gottes', hetzij als geschiedenis-
filosofie, hetzij als existentiefilosofie, maar bij die
éne Naam Jezus Christus, die in zijn éénmalige gang dit criterium
heeft waargemaakt. Zó kan gesproken worden over 'die Wirklich-
keit des Wortes Gottes' en zó kan gesproken worden over 'das
Wort Gottes als Offenbarung, heilige Schrift und christliche
Predigt'. Zo komt dit alles ook in beweging. Hierbij valt
de beslissing in par 1 van de K.D.!

Overzicht over de K.D

1. Vanuit Jezus Christus

Inleiding Par. 1 Die Aufgabe der Dogmatik			
A. Par. 1,1 Kirche	Theologie, Wissenschaft	fides	intellectus
B. Par. 1,2 Dogmatik als	Forschung	quaerens	quaerens
A. Par. 1,3 Dogmatik als	Glaubensakt	intellectum	fidem
A. Par. 2	Die Aufgabe der Prolego- mena zur Dogmatik	fides	intellectus
B. Kap.1-4	Prolegomena	quaerens	quaerens
A. Kap.5-16	Lehre von Gott, von der Schöp- fung, von der Versöhnung	intellectum	fidem

Zo zijn de volgende bewegingen aan te geven:

1. Van elk onderdeel van de inleiding(ABA) naar ABA en van ABA naar de inleiding(ABA).
2. Van het midden(B- par. 1,2 en Kap.1-4) naar de omlijsting en van de omlijsting naar het midden (A)

2. Vanuit de Geest

Inleiding Par. 2 Die Aufgabe der Prolegomena zur Dogmatik			
A. Par. 2,1	Die Notwendigkeit dogma- tischer Prolegomena	- Wissenschaft	Intellectus (quaerens)
B. Par.2,2	Die Möglichkeit dogma- tischer Prolegomena	- Kirche	fidem
C.		- Theologie	
A. Kap. 1-4	Prolegomena	Intellectus (quaerens)	
B. Kap. 5-8	Lehre von Gott	fidem	
C. Kap. 9-16	Lehre von der Schöpfung, von der Versöhnung		

Zo zijn de volgende bewegingen aan te geven:

1. Van de inleiding (ABC) naar ABC(bij elk onderdeel)
2. Beweging in de inleiding en in ABC afzonderlijk van het begin naar het einde.

3. Vanuit God

Inleiding Kap. 4 Die Verkündigung der Kirche

(inleiding Par. 22,1 - Gotteswort und Menschenwort in der Christl. Predigt)

Fides	A.Par 23 Dogmatik als Funktion der hörende Kirche
quaerens	A.Par 24 Dogmatik als Funktion der lehrende Kirche
intellectum	A.Par 22,1,2 Der Auftrag der Kirche

Fides	A.Kap 6 Die Wirklichkeit Gottes - Kap 10 Das Geschöpf - Kap 14 Jesus Christus, der Heer als Knecht
quaerens	A.Kap 7 Gnadenwahl - Kap 11 Der Schöpfer und sein Geschöpf - Kap 15 Jesus Christus, der Knecht als Herr
intellectum	A.Kap 8 Das Gebot Gottes - Kap 12 Das Gebot Gottes des Schöpfers - Kap 16 Jesus Christus, der wahrhafte Zeuge

Zo zijn de volgende bewegingen aan te geven:

1. Van de inleiding naar elke bijbehorende A
2. In elke A. afzonderlijk.

Zo zien we dat het niveau van het ontwerp van 1924 in de gesloten cirkel-structuur van het 'Fides quaerens intellectum' hier terugkeert. Eveneens zien we opnieuw het niveau van het ontwerp van 1927 in de open structuur van het intellectus(quaerens) fidem. En tenslotte is zo duidelijk dat het nieuwe de beweging is vanuit de Naam Jezus Christus, waardoor het 'Fides quaerens intellectum' en het 'Intellectus(quaerens) fidem' op elkaar betrokken raken. Deze beweging kent zo de openheid van het 'quaerens' en de grenzen van de 'fides' en de 'intellectus'.

Overzicht van de 'Einführung in die evangelische Theologie'

1. Vanuit God

Inleiding: Erläuterung

1. mens - God - theologie-evangel. theologie	Intellectus
2. Versuch Merkmale	
3. God - mens - theologie - evangel. theologie	quaerens
4. Erläuterung: Versuch evangel. theologie	fidem

1. Das Wort - Verwunderung - Einsamkeit - Gebet	Intellectus
2. Die Zeugen - Betroffenheit - Zweifel - Studium	
3. Die Gemeinde-Verpflichtung-Anfechtung-Dienst	quaerens
4. Der Geist - Der Glaube - Die Hoffnung - Die Liebe	fidem

Zo zijn de volgende bewegingen aan te geven:

1. Van 1. naar 1 etc.
2. In elke 1,2,3,4 afzonderlijk

2. Vanuit de Geest

Inleiding: Der Ort der Theologie		
A. 2. Das Wort	Fides	
B. 3. Die Zeugen	quaerens	
B. 4. Die Gemeinde		
C. 5. Der Geist	intellectum	
A. II Die theologische Existenz	Fides	
B. III Die Gefährdung der Theologie	quaerens	
C. IV Die theologische Arbeit	intellectum	

Zo zijn de volgende bewegingen aan te geven:

1. Van A. naar A. etc.
2. Van de inleiding naar ABC

3. Vanuit Jezus Christus

Inleiding:		
A. 1. Blz. 71	Fides	Intellectus
B. 2. Blz. 121 - 122	quaerens	quaerens
A. 3. Blz. 175(boven)	intellectum	fidem
A. II Die Theologische Existenz	Fides	Intellectus
B. III Die Gefährdung der Theologie	quaerens	quaerens
A. IV Die theologische Arbeit	intellectum	fidem

Zo zijn de volgende bewegingen aan te geven:

1. Van elke ABA naar de corresponderende ABA en omgekeerd.
2. Van het midden (B) naar de omlijsting (A) en van de omlijsting (A) naar het midden (B).

Op deze wijze is de trinitarische ontvouwing van het 'vere Deus' in de K.D. op prachtige wijze het verborgen spiegelbeeld van de trinitarische ontvouwing van het 'vere homo' in 'Die Einführung in die evangelische Theologie'. Zo is tegelijk het 'vere Deus' niet vermengd met het 'vere homo', maar toch ook niet gescheiden van het 'vere homo'.

In het ontwerp van de dogmatiek van 1924 wordt daarentegen het trinitarisch dogma niet op christologische wijze ontvouwd, maar als een dialektische geschiedenisfilosofie van 'Das Ewige - Zeitlich - Gegenwärtige'. En in het ontwerp van 1927 wordt het christologisch dogma niet op trinitarische wijze ontvouwd, maar als een existentie-filosofie over de verhouding God - mens. In de K.D. nu wordt het trinitarisch dogma wel op christologische wijze ontvouwd. De beslissing hierbij valt in par. 1. En als wij de 'Einführung...' erbij betrekken kunnen we ook zeggen, dat het christologisch dogma op trinitarische wijze ontvouwd wordt, als de structuur van de K.D. en de 'Einführung...' op elkaar betrokken worden!

In de K.D. en in de 'Einführung....' valt zo een nieuw licht op oude dogma's:

1. Het dogma van de Triniteit: Vader - Zoon - Geest zijn Eén. In de K.D. is hierbij de volgorde: Jezus Christus (vanuit par.1) - Geest (vanuit par.2) - God (vanuit Kap 4). In één samenhangend boek wordt dit zo ontvouwd!

De diepe zin van dit dogma is, dat in die Naam Jezus Christus het geloof niet in tegenstellingen het begrip zoekt, maar in 'Zusammenhang'. De logische 'Satz des Widerspruchs' (het principium contradictionis), waarvan de wereld toch steeds in het denken vanuit blijft gaan, is zo in de K.D. omgebogen in de logische 'Satz des Zusammenhang', die gefundeerd is in de éénheid van de Vader en de Zoon.

Zo zien we ook dat in de K.D. allerlei terminologie, die in de filosofie als tegenstellingen optreden, hier in de K.D. in 'Zusammenhang' gaat functioneren: 'Subjekt' en 'Objekt', 'Form' en 'Inhalt', 'Anschauung' en 'Begriff', idealisme en materialisme en tenslotte ook 'fides' en 'intellectus'. Het grote belang van de K.D. is zo ook, dat in een tijd (1^e helft 20^e eeuw) waarin alle samenhangen in de ~~constructuur~~ verdwijnen - in de wetenschap bv. in de quantummechanica (natuurkunde), in de onvolledigheidsstellingen van Gödel (logica-wiskunde); in de kunst, bv. in de muziek van Schönberg; in de politiek: in de twee wereldoorlogen - vanuit de kerk ons een werk geboden wordt, waar op verrassende wijze met oude begrippen nieuwe samenhangen worden aangetoond: nieuwe wijn in oude zakken!!!

2. Het dogma van de Tweenaturenleer: Jezus Christus, vere Deus, vere homo, niet te vermengen, niet te scheiden.

Zoals in de K.D. de Triniteit voorkomt in de volgorde Jezus Christus - Geest - God als ontvouwing van het 'vere Deus', zo treffen we in de 'Einführung in die evangelische Theologie' de omgekeerde volgorde aan: God - Geest - Jezus Christus als ontvouwing van het 'vere homo'. Zo is ook in de omgekeerde volgorde het spiegelbeeld een verborgen spiegelbeeld geworden (1 Corinth 13:12: want nu zien wij nog door een spiegel in raadselen). En zo is het logische 'tertium non datur', waarvan de wereld steeds blijft uitgaan in het denken, in dat verborgen spiegelbeeld van de K.D. en de 'Einführung...' omgebogen in: Tertium datur!, hetgeen gefundeerd is in die éne naam Jezus Christus, vere Deus, vere homo.

En zoals in de eerste helft van onze 20e eeuw de K.D. openbaar is geworden als een werk van nieuwe samenhang, zo lijkt de betekenis hiervan in de tweede helft van onze 20e eeuw verborgen te raken in de wijze, waarop velen zich van Barth afwenden. Een uitzondering vormt o.a. de wijze waarop Frans Breukelman vanuit de dogmatische theologie van Barth* op dit moment de bijbelse theologie vorm geeft.

* als hermeneutiek!

De 'Zusammenhang' van par. 1 in enkele details

Om te laten zien op welke wijze par. 1 samenhangt zullen wij het eerste deel van par. 1.1, 1.2 en 1.3 op elkaar betrekken. We zullen dan zien dat vanuit de omlijsting (par. 1.1 en 1.3) er een beweging is naar het midden en vanuit het midden (par. 1.2) naar de omlijsting.

Par. 1 heeft als opschrift: 'Kirche, Theologie, Wissenschaft'. Deze woorden vinden we ook terug in het eerste deel van de Leitsatz van par. 1, Die Aufgabe der Dogmatik: Dogmatik ist als theologische Disziplin die wissenschaftliche Selbstprüfung der christlichen Kirche..... Steeds opnieuw kan men bij bestudering van de K.D. opmerken dat Barth nauwkeurig in de Leitsatz aangeeft, waarover 't in het volgende betoog zal gaan.*

'Kirche, Theologie, Wissenschaft' - dat zijn zo ook de woorden, die toegang bieden tot par.1.1. Op blz. 1 begint Barth echter niet met 'Kirche' maar met 'Theologie' op de volgende drievoudige wijze:

1. Dogmatik ist eine theologische Disziplin (zie Leitsatz). Theologie ist aber eine Funktion der Kirche.
2. Die Kirche bekennt sich zu Gott....., indem sie von Gott redet.... Ihr Handeln ist 'Theologie' in jenem weiteren(1) und in diesem engeren Sinn(2).
3. Aber indem sich die Kirche zu Gott bekennt,... anerkennt und übernimmt sie als handelnde Kirche eine weitere menschliche Aufgabe: die Aufgabe der Kritik und Korrektur ihres Redens von Gott. Damit stehen wir vor dem Begriff der Theologie im dritten, engsten und eigentlichen Sinn des Wortes.

In tegenstelling tot de volgorde in het opschrift van par. 1.1 begint Barth zo tot driemaal toe te omschrijven, wat hij onder 'Theologie' verstaat. De ingang van de K.D. met de omschrijving van theologie als 1. Funktion der Kirche; 2. als 'Theologie' in engere zin als 'Handeln'; 3 en in de engste zin als 'Aufgabe der Kritik und Korrektur (dus als 'Wissenschaft') geeft aan dat het Barth in de K.D. om de 'vere Deus' te doen is. Nadat zo par. 1.1 geopend is met de toespitsing 'Kirche- Theologie- Wissenschaft' vanuit de theologie voltrekt zich dezelfde toespitsing vanuit de 'Kirche' op blz. 2 (3^e regel) - blz. 4 (16^e regel) en tenslotte dezelfde toespitsing vanuit de 'Wissenschaft' op blz. 4 (16^e regel) - slot.

In ons betoog willen we ons beperken tot blz. 1.

Hierbij moeten we opmerken dat toespitsing, zoals die in de drie momenten bij de omschrijving van het begrip 'Theologie' plaatsvindt, zich ook in de drie momenten afzonderlijk afspeelt.

Zo horen we in het eerste moment: Dogmatik ist eine theologische Disziplin. Theologie ist aber eine Funktion der Kirche. Het is zo

*Opvallend is dat Schleiermacher in zijn 'Der christliche Glaube nach den Grundsätzen der evangelischen Kirche in Zusammenhange (!!!) dargestellt' dezelfde methode gebruikt om in Leitsätze de kern van zijn betoog aan te kondigen.

Barth uitdrukkelijk niet te doen om 'theologie in het algemeen'. De theologie, die in de K.D. aan de orde is, is 'kerkelijke theologie'. Het grote belang hiervan wordt ook duidelijk, als we bedenken dat het dogmatiek ontwerp van 1927 nog als titel had: 'Christliche Dogmatik' (christliche Rede!), hetgeen in 1932 veranderd wordt in 'Kirchliche Dogmatik'.

Hoe ruim (weitere Sinn) Barth ook over de theologie als 'Funktion* der Kirche' spreekt, hier is toch sprake van begrenzing, die voor heel de K.D. van groot gewicht is. Hoezeer ook over algemene begrippen als 'God' en 'mens' gesproken wordt, dit voltrekt zich binnen de ruimte van de 'Kirche'.

In de tweede alinea vindt opnieuw een dergelijke toespitsing plaats. Eerst wordt het handelen binnen de ruimte van de 'Kirche' door de enkeling of door de gehele gemeente ruim genomen in al z'n facetten: Verkündigung (als eerste!), Anbetung, Unterricht, Mission, Liebestätigkeit. Daarna volgt een toespitsing, die opnieuw door 'aber' aangekondigd wordt: Aber ihr Handeln geht darin auf, dasz sie sowohl in ihrer Existenz in den Glaubenden als auch in ihrer gemeinlichen Existenz als solcher von Gott redet. 'Theologie' (nu tussen aanhalingstekens!) is zo dus als 'Handeln' in al deze facetten 'von Gott reden'.

En tenslotte kunnen we ook in de derde alinea een dergelijke toespitsing opmerken. In deze derde alinea wordt de menselijkheid van dit 'handeln', dat in al z'n facetten 'von Gott reden' is, benadrukt, waarbij de mens tegelijkertijd in dit spreken (hoe kan een mens over God spreken?) God rekenschap verschuldigd is.

Als Barth daarna wijst op de genade in deze dubbele nood, dan geeft hij in de toespitsing aan, die daarop volgt (die ook opnieuw met 'aber' begint!), dat dit voor hem geen vrome uitvlucht is, maar concrete realiteit, vanwaaruit de gehele K.D. te voorschijn komt: Aber indem sie sich daran (aan de genade!) genügen lässt, anerkennt und übernimmt sie als handelnde Kirche eine weitere menschliche Aufgabe: die Aufgabe der Kritik und Korrektur ihres Redens von Gott.

De toespitsingen van de theologie, die in de drie alinea's plaatsvinden, kunnen we zo samenvatten als: 1. Funktion der Kirche; 2. Handeln: von Gott reden; 3. die Aufgabe der Kritik und Korrektur ihres Redens von Gott.

Zonder veel moeite kunnen wij hierin de drie momenten herkennen van de titel van het boek over Anselmus van Canterbury, waarvan Barth gezegd heeft: Ein sehr wichtiger Schlüssel zum Verständnis der Denkbewegung in der K.D. (Gesamtausgabe, deel 13, blz. 6): Fides quaerens intellectum.

*

In de 'Encyclopedia of Philosophy', deel 5, blz. 65 wordt in de 'Glossary of logical terms' het begrip 'function' omschreven als: a many - one correspondence. De RGG geeft geen verwijzing naar het begrip 'Funktion'.

Barth omschrijft theologie als 'Funktion der Kirche'. In par. 1 omschrijft hij 'das Sein der Kirche' als 'Jesus Christus in seiner Zuwendung (beweging!)' (o.a. blz. 2, 10, 16).

Als we vanaf de 17^e eeuw zien dat de theologie als wetenschap stil blijft staan, terwijl de overige wetenschappen volop in beweging zijn, zou dit verschijnsel met het functioneren van dit begrip 'functie' te maken kunnen hebben. Zo werd bv. het functie begrip

We zullen nu zien, dat het begin van par. 1.3 'Dogmatik als Glaubensakt' precies de omgekeerde beweging laat zien: Intellectus quaerens fidem, waarbij steeds ook een toespitsing plaatsvindt, zoals in par. 1.1.

Par. 1.3 bestaat uit drie delen:

1. Blz. 16 - blz. 17(6^e regel van onderen)
2. Blz. 17(6^e regel van onderen) - blz. 21(21^e regel van onderen)
3. Blz. 21(21^e regel van onderen) - slot

Par. 1.3 begint net zoals par. 1.1. met een omschrijving van 'Dogmatik': nu niet als 'theologische Disziplin', maar als een 'Stück menschlicher Erkenntnisarbeit'. En net zoals de 'theologische Disziplin' toegespitst werd, zo wordt nu ook de 'menschliche Erkenntnisarbeit' toegespitst (geen theologie in het algemeen betekent ook geen 'Erkenntnisarbeit' in het algemeen!). Ook wordt dit nu aangekondigd met 'aber': Aber dieses Stück menschlicher Erkenntnisarbeit steht unter einer besonderen entscheidenden Bedingung.

Deze 'Bedingung' wordt duidelijk in de volgende regels, waarin eerst 'ruim' over de menselijke 'Erkenntnisarbeit' gesproken wordt, wat dat opnieuw een toespitsing wordt: Es setzt aber(!) darüber hinaus den christlichen Glauben voraus, der auch in der tiefsten reinsten Hingabe an diese Aufgabe an sich durchaus nicht Ereignis ist. Zo maakt Barth in deze zin duidelijk dat 'Glauben' een 'Ereignis' is. Het geschiedt! En het merkwaardige in deze geschiedenis is, dat zij ook door de 'tiefste reinste Hingabe' niet opgeroepen wordt. Het blijft van God uitgaan, juist als wij in het geloof beginnen te begrijpen, waar 't in dat geloof om gaat!

Het derde moment in het eerste deel van par. 1.3 opent met een herinnering aan de allereerste zin van de K.D.: Dogmatik ist ja eine Funktion der christlichen Kirche. Tot driemaal toe wordt daarna ontvouwd wat dit te betekenen heeft:

Die Kirche prüft sich selbst, indem sie Dogmatik treibt.

Die Kirche ist die Verheissung des Kriteriums christlicher Rede: der Offenbarung Gottes, gegeben.

Die Kirche kann Dogmatik treiben.

Bij deze drie zinnen is de middelste beslissend: die Offenbarung Gottes, waarbij dit omlijst wordt door het 'prüfen' (Noodwendigheids-objectiviteit) en door het 'können' (Mogelijkheids-subjectiviteit).

Opnieuw vindt daarna een toespitsing plaats: Dogmatik müsste auch in der Kirche nicht das Werk einer besonderen theologischen Wissenschaft sein. Aber(!) Dogmatik ausserhalb der Kirche ist keine Möglichkeit. In der Kirche sein heisst aber Mitaufgerufen sein durch Jesus Christus. In der Kirche handeln heisst im Gehorsam gegen diesen Aufruf handeln. Dieser Gehorsam gegen den Aufruf Christi ist der Glaube.

De toespitsing is zo: In der Kirche... Gehorsam gegen Aufruf.....

*(vervolg vorige blad)

zeer vruchtbaar in de wiskunde.

Willen wij begrijpen hoe dit functie begrip in de algemene wetenschappen is terechtgekomen, dan dienen wij verder terug te gaan naar de bronnen van onze Europese cultuur, die in de kerkvaders (vooral Augustinus!) liggen!

..... Glaube.

Na zo driemaal 'in der Kirche' en driemaal 'Aufruf' gehoord te hebben, horen we daarna zevenmaal een zin beginnen met 'Glaube':

1. Im Glauben... 2. Im Glauben.... 3. Der Glaube:... 4. Der Glaube....
5. Der Glaube.... 6 en 7. Im Glauben und nur im Glauben....

De middelste zin (4) luidt: Der Glaube erkennt Gott. In de eerste omlijsting (3. en 4. der Glaube) horen we over de subjectiviteit van de 'Glaube': Der Glaube ergreift (subjectief) die Verheissung eines 'Gehörtwerdens in alle Wahrheit' (Joh. 16.13) en over de objectiviteit van de 'Glaube': Der Glaube ist die Bestimmtheit (objectief) menschlichen Handelns durch das Sein der Kirche, also durch Jesus Christus, durch die gnädige Zuwendung Gottes zum Menschen.

En in de tweede omlijsting (2 x 'im Glauben') horen we hoe in de 'Glaube' de subjectiviteit en de objectiviteit op elkaar betrokken raken:

Allereerst horen we: Im Glauben wird das Gericht Gottes anerkannt und seine Gnade gepriesen. Im Glauben wird Selbstprüfung im Blick auf die Verantwortung vor Gott notwendig.

En daarna: is de betrekking ook in de zin tot uitdrukking gebracht: Im Glauben und nur im Glauben (2x) ist ~~menschliches Handeln~~ auf das Sein der Kirche, auf das offenbarende und versöhnende Handeln Gottes bezogen.

Prachtig laat Barth zo zien, dat heel de beweging, die van God uitgaat in de genade van Zijn gericht de beweging van de mens veronderstelt. Deze veronderstelling (dat de mens ernaar grijpt - Mattheüs 28.9) is waargemaakt in de éénmalige gang van Jezus Christus. Zó kent de 'Glaube' God.

Daarna wordt het geheel samengevat in één zin, waarin de strekking van Par. 1.3 'Dogmatik als Glaubensakt' tot uiting komt:

Darum ist Dogmatik nicht anders möglich denn als ein Glaubensakt, in der Bestimmtheit menschlichen Handelns durch das Gehör uns als Gehorsam Jesus Christus gegenüber.

In deze zin horen we opnieuw 'menschlichen Handelns', zoals dat in de voorgaande twee zinnen ook al geklonken heeft.

En tenslotte horen we in de laatste zin dat 'ohne Glauben' Dogmatik eine müszige Spekulation ohne Erkenntnis gehalt ist'.

Hoe zo in de dogmatiek kennis naar geloof zoekt (intellectus quaerens fidem) wordt zo in de toespitsing op het geloof (Dogmatik als Glaubensakt) duidelijk, waarbij het volgende overzicht behulpzaam kan zijn:

Dogmatik ist ja ein Funktion der christliche Kirche.

Die Kirche.....objectief

Die Kirche ist die Verheissung des Kriteriums christlicher Rede: der Offenbarung Gottes, gegeben.

Die Kirche.....subjectief.

En dan volgt de toespitsing:

In der Kirche.... Dogmatik nicht: das Werk einer besonderen theologischen Wissenschaft. Aber (!) ausserhalb der Kirche Dogmatik keine Möglichkeit.

In der Kirche Mitaufgerufensein durch Jesus Christus

In der Kirche im Gehorsam gegen diese Aufruf handeln
Aufruf Christi: Glaube

Im Glauben.... objectiviteit en subjectiviteit op elkaar betrokken
Im Glauben....
Der Glaube.... subjectief
Der Glaube erkennt Gott
Der Glaube... objectief Bestimmtheit menschliches Handelns
Im Glauben und nur im Glauben... objectiviteit en subjectiviteit op elkaar betrokken
 -... menschliche Handelns auf das Sein der Kirche(d.h. Jesus Christus) bezogen
 Dogmatik als Glaubensakt, in der Bestimmtheit menschlicher Handeln
 ... Jesus Christus gegenüber
 Ohne Glauben....eine müszige Spekulation ohne Erkenntnisgehalt

Het is werkelijk schitterend zoals Barth vorm geeft aan zo'n klein stukje tekst, waarbij aan het begin van de toespitsing de beslissing valt: de veronderstelling dat ook bij de 'Erkenntnisarbeit der Dogmatik' men in de 'Kirche' 'Mitaufgerufen ist durch Jesus Christus', wat (im Gehorsam handeln!) niet anders dan tot 'Glaube' kan leiden. Wat deze 'Glaube' positief te betekenen heeft, horen we daarna: Het bepaalt(Bestimmtheit!) 'menschliches Handeln'. En tot slot horen we de negatieve kant van dezelfde zaak, die het positieve alleen maar kan onderstrepen.

Een overzicht van het begin van Par 1.1 en Par 1.3 geeft zo het volgende:

Par 1.1	Par 1,3
<u>Theologie</u>	<u>Dogmatik</u>
Fides - Funktion der Kirche	Intellectus - Erkenntnisarbeit unter Bedingung
quaerens - Handeln	quaerens - Ereignis der christl. Glaube
intellectum - Aufgabe der Kritik und Korrektur der Rede von Gott	fidem - Glaube: Gehorsam gegen Aufruf Christi.

De toespitsing in par 1.1 is zo op de 'intellectus' gericht, de toespitsing in par. 1.3 op de 'fides'. De beweging door het begin van par. 1.1 - par. 1.2(Dogmatik als Forschung!) - par. 1.3 is zo: Intellectus quaerens fidem. En zo wordt de beweging van par 1.1 en par. 1.3(de omlijsting) naar par. 1.3 duidelijk.

Par. 1.2 - Dogmatik als Forschung - begint met de herhaling van de Leitsatz, waarbij veelbetekenend de woorden 'als theologische Disziplin' weggelaten zijn: Dogmatik ist die Selbstprüfung der christlichen Kirche hinsichtlich der ihr eigentümliche Rede von Gott. (des Inhalts)

In par. 1.2 gaat 't in de Forschung om de 'Inhalt der ihr eigentümliche Rede', zoals blijkt uit de volgende zin: Den gesuchten (Forschung - quaerens!) rechten Inhalt dieser Rede nennen wir 'das Dogma'. Tegelijk wordt zo duidelijk dat de laatste twee woorden van de Leitsatz 'von Gott' betrekking hebben op Par. 1.3 - Dogmatik als Glaubensakt.

Nadat Barth daarna voor de begrippen 'Dogma' en 'Dogmatik' verwezen heeft naar par. 7, zegt hij: Indem wir den rechten Inhalt des der Kirche eigentümliche Redens von Gott als Gegenstand menschlicher Erkenntnisarbeit oder Forschung bezeichnen, setzen wir voraus, dass er dessen: Gegenstand menschlicher Forschung zu sein, sowohl fähig als auch bedürftig, dass 'Wissenschaft vom Dogma' möglich aber auch notwendig ist.

Deze twee momenten worden daarna apart ontvouwd. In punt 1. als Möglichkeit: Dogmatik als Forschung setzt voraus, dass der rechte Inhalt christlicher Rede von Gott vom Menschen erkannt werden kann.

En daarna volgt op blz. 12 punt 2: als Notwendigkeit: Dogmatik als Forschung setzt voraus, dass der rechte Inhalt christlicher Rede von Gott menschlich erkannt werden musz.

Beide momenten klinken echter samen in het eerste deel van par. 1.2. Op deze wijze wordt duidelijk hoe ook het begin van par. 1.2 weer verwijst naar het begin van par. 1.1 en 1.3. De 'vorausgesetzte Möglichkeit' verwijst naar de 'Glaube als Gehorsam gegen der Aufruf Christi'. Zó is deze 'Möglichkeit vorausgesetzt!!!'. En de 'vorausgesetzte Notwendigkeit' verwijst naar de 'Kirche', die zich de 'Gnade Gotte genügen lässt' en zo 'die Aufgabe anerkennt und übernimmt: die Aufgabe der Kritik und Korrektur ihres Redens von Gott. En zó moet er 'notwendig' - 'wissenschaftlich' gesproken worden.

Nu wij zo de bewegingen van het begin van par. 1.1 en par. 1.3 naar par. 1.2 en van par. 1.2 naar par. 1.1 en par. 1.2 zo nauwkeurig mogelijk gevolgd hebben, hebben wij in al die details voor ogen gekregen, hoe Barth in 'die Aufgabe der Dogmatik' (titel van par. 1) de vraag wil beantwoorden wie de 'vere Deus' is. In dit éne deel hebben wij echter al het geheel van de K.D. voor ogen gekregen!

Schtesmatig willen wij nu aangeven hoe deze eerste delen van par. 1.1; 1.2 en 1.3, waarin de 'Aufgabe der Dogmatik' aan de orde is corresponderen met de 'Dogmatik' zelf.

1. Het begin van par. 1.1 'Fides quaerens intellectum' (Aufgabe) correspondeert met het slot van par. 2.2 (vanaf blz. 41 midden). Daar wordt eerst (blz. 41 midden - blz. 42 midden) 'von Jesus Christus als dem Sein der Kirche her' in tegenstelling tot de r.k. en de modernistische protestantse dogmatiek gesteld dat 'Prolegomena zur Dogmatik' alleen mogelijk zijn als 'Dogmatik selber'. Zó is 'Dogmatik ein Funktion der Kirche'! Daarna (blz. 41 midden - blz. 43, 10^e regel van boven) het criterium van de dogmatiek omschreven: wordt

'Wir fragen also in den Prolegomena zur Dogmatik nach dem Worte Gottes als nach dem Kriterium der Dogmatik'. Zó is de dogmatiek 'handelnd von Gott reden'.

En tenslotte wordt de 'Lehre vom Worte Gottes' aangekondigd. Zó wordt 'die Aufgabe der Kritik und Korrektur' ook metterdaad volbracht.

Zoals het begin van par. 1.1 samengevat kon worden met 'Fides (Kirche) quaerens ('Theologie') intellectum (Wissenschaft),

zo kan het slot van par. 2.2 samengevat worden met 'Intellectus (Erkenntnis der Richtigkeit dieses Weges, nl. Prolegomena: Dogmatik selber) - quaerens (Wort Gottes als Kriterium!) - fides (Lehre vom Worte Gottes).'

De drie delen van par. 1.1 corresponderen zo met de drie delen van par. 2:

- 1^e deel(Theologie) -par. 2.2(vanaf blz. 41 midden)
- 2^e deel(Kirche) -par. 2.2(tot blz. 41 midden)
- 3^e deel(Wissenschaft)-par. 2.1

2. Het begin van par. 1.2 'Dogmatik als Forschung: Forschung vorausgesetzt als Möglichkeit und Notwendigkeit' correspondeert met Kap. 4 'Die Verkündigung der Kirche'.

Kap. 4 is als volgt opgebouwd:

Par. 22.1 Gotteswort und Menschenwort in der christlichen Predigt
obj. en subj.

A menschenwoord - God's Woord

Par. 22.2 objectief

Par. 22.3 subjectief

Prüfung

B God's Woord - menschenwoord

Par. 23.1 objectief

Par. 23.2 subjectief

menschenwoord - God's Woord

Offenbarung

Norm

A God's Woord - menschenwoord

Par. 24.1 objectief

Par. 24.2 subjectief

Offenbarung

Zoals in par. 1.2 de 'Voraussetzung der Möglichkeit und Notwendigkeit der Forschung' (Aufgabe!) aan de orde is, zo voltrekt zich deze 'Möglichkeit' in Kap. 4 als 'Offenbarung' en deze 'Notwendigkeit' als 'Norm - Prüfung'(Dogmatik selber!) De drie delen van par. 1.2 corresponderen zo in omgekeerde volgorde met de drie delen van de Prolegomena(Kap. 1 is inleiding)

1^e deel - Kap 4

2^e deel - Kap 3

3^e deel - Kap 2

3. En tenslotte correspondeert het begin van par. 3.1 met Kap 6 'Die Wirklichkeit Gottes'.

De drie delen van par. 1.3 corresponderen zo:

1^e deel - Kap 6

2^e deel - Kap 7

3^e deel - Kap 8

Het is opvallend dat er nu geen sprake is van een omgekeerde volgorde.

En ook schetsmatig willen wij aangeven hoe het eerste deel van par. 1.1; 1.2 en 1.3 als ontvouwing van het 'vere Deus' correspondeert met 'Die Einführung in die evangelische Theologie' als ontvouwing van het 'vere homo'.

Par. 1.1 en par. 2 corresponderen hierbij met deel IV Die theologische Arbeit.

Par. 1.2 en Kap. 2-4 corresponderen met deel III Die Gefährdung der Theologie.

En Par. 1.3 en Kap. 6-8 corresponderen met deel II Die theologische Existenz.

Zo valt er een nieuw licht vanuit de ontvouwing van het 'vere homo' op de ontvouwing van het 'vere Deus' in de K.D.

Voor de details in het begin van par. 1.1; 1.2 en 1.3 is dit:

1. De toespitsing op 'die Aufgabe der Kritik und Korrektur der Rede von Gott' in het eerste deel van par. 1.1 betekent 'theologische Arbeit', die begint met 'Gebet', 'Studium' en 'Dienst' kent en op 'die Liebe' uitloopt.
2. De 'Voraussetzungen' van de 'Möglichkeit und Notwendigkeit' van de 'Dogmatik als Forschung' in het eerste deel van par. 1.2 betekent de 'Gefährdung der Theologie', die bij de 'Einsamkeit' begint, de 'Zweifel' en de 'Anfechtung' kent en op 'die Hoffnung' uitloopt.
3. De toespitsing op de 'Glaube als Gehorsam gegen den Aufruf Christi' in het eerste deel van par. 1.3 betekent 'die theologische Existenz', die met 'Verwunderung' begint, de 'Betroffenheit' en de 'Verpflichtung' kent en zo op 'der Glaube' uitloopt.

Met drie citaten uit de Vorlesung over 'der Glaube, die Hoffnung en die Liebe' willen wij eindigen:

1. Der Glaube (blz. 113-114): Und indem dieses Geschehen als solches ein offenbarendes und dieses Tun als solches ein erleuchtetes ist, hat der Glaube als solcher von Haus aus - und das ist eben der intellectus fidei - ein Erkennen seines mit seinem Ursprung identischen Gegenstandes in sich, bekommt und hat er in diesem seinem Ursprung und Gegenstand seinen konkret konturierten Inhalt, darf er ein Wissen um Gott und den Menschen, um den Bund Gottes mit dem Menschen, ein Wissen um Jesus Christus werden. Sicher nicht nur ein intellektuales, aber - und das interessiert uns hier im besonderen Blick auf die Theologie - auch ein intellektuales, in Begriffen zu vollziehendes und mit Worten auszusprechendes Wissen! Er darf als fides quaerens intellectum, als in aller Bescheidenheit, aber nicht vergeblich um die Wahrheitsfrage bemühter Glaube, immer neu Ereignis werden.

2. Die Hoffnung (blz. 170): Sie werden sich schon daran halten müssen: Ave crux unica spes mea! - daran, dass der lebendige Jesus Christus, der ihr Grund und Gegenstand, der Theologie möglich macht, regiert und erhält, kein Anderer als eben der Gekreuzigte ist.

3. Die Liebe (blz. 220): Der Gegenstand der theologische Arbeit ist nämlich einer: das verbietet ihr nicht nur das Schweifen und die Zerstreuung in alle mögliche Tiefen, Höhen und Weiten, sondern schon jene Entzweiung, in der sie, wie so oft geschehen ist, zwischen Gottes- und Menschenfreundschaft jetzt nach dieser, jetzt nach jener Seite reagierend, hin und her schwanken dürfte. Ihr Gegenstand ist ja der eine wahre Gott - nicht in seiner Aseitität und Independenz, sondern in seiner Vereinigung mit dem einen

wahren Menschen, und der eine wahre Mensch wieder nicht in seiner Independenz, sondern in seiner Vereinigung mit dem einen wahren Gott. Ihr Gegenstand ist ja Jesus Christus , d.h. aber die Geschichte der Erfüllung des Bundes zwischen Gott und Mensch; die Geschichte.....